

Palle Lykke Ravn (2010):

En dag ad gangen – en historie fra blødersagen

(Forlaget Frydenlund 2010, 256 sider. Pris 269 kroner)

Anmeldelse af Birgit Kirkebæk

„Palle mødtes stadig med andre hiv-smittede blødere. Som Palle selv følte de andre sig også efterladt af samfundet. De var blevet smittet efter grov forsømmelse, men ingen var blevet fundet skyldige, embedsmænd havde dækket over deres ministre. Flere af de hiv-smittede blødere var, som Palle, førtidspensionister. De havde mistet muligheden for at tage en uddannelse. Samtidig havde de psykiske ar på sjælen efter års kamp mod døden. Det var en såret gruppe, som følte sig udstødt af samfundet. Godtgørelserne var væk for længst; det var positivt, at de stadig var i live, men der var endnu mange problemer forbundet med at være hiv-smittet bløder. De hiv-smittede blødere var blevet en bitter gruppe. Ikke sådan forstået, at det ødelagde deres hverdag og liv, slet ikke, men i forhold til samfundet. Der følte de sig som outsiders. Palle står som 33-årig uden uddannelse og med fysiske og psykiske ar på kroppen, som sandsynligvis udelukker, at han nogensinde vil kunne varetage et job“.⁵³

Det er Palle, der skriver. Bogen er skrevet i tredje person for bedre at kunne indfange hele familiens historie. Det lykkes på en egen lavmælt, men stærk måde, der gør indtryk. Det er ikke alene Palles kamp, bogen handler om, men de mange kæmpende omkring ham og sammen med ham: Hans mor og far, hans to søskende, venner, familie og naboer. Det er en bog om stor kærlighed og om solidaritet i ordets bedste betydning. Samtidig er bogens tekst næsten ubærlig. Så megen angst, så megen lidelse, så megen ensomhed og så mange døde.

53. Ibid, s. 243.

Palle overvejer i sin afrunding forældrenes indsats i relation til, at han selv var blevet far til tre dejlige drenge: „Det gik op for Palle, at årene havde givet ham en større forståelse og indsigt. De ting, hans forældre var gået igennem, stod nu lysende klart for ham. At blive far havde givet ham muligheden for at se sine forældres kamp med en forældres øjne. Palle kunne levende forestille sig, hvordan det havde været at få en dreng med blødersygdom. Hvordan det hele var blevet kastet omkuld, da hiv kom til. Hans stærke forældre, de havde klaret så meget modgang. De havde skånet Palle for det meste; han havde egentlig haft en god barndom, han havde jo haft tryghed og kærlighed, det er faktisk alt, hvad et barn har brug for. Alle de dårlige oplevelser var blevet opvejet af hans forældres kærlighed, den havde løftet ham videre, og de havde taget det hele på sig for hans skyld“.⁵⁴ Et smukkere mindesmærke kan et barn vel ikke sætte over sine forældre.

Forhistorien er barsk. Palle kom til verden i 1976. Han var den anden dreng i familien. Der var blødersygdom i hans mors familie, men da det første barn intet fejlede, fik forældrene den besked, at der ikke var nogen fare for, at deres børn ville få sygdommen. Det viste sig at være forkert. Palle havde alt for mange blå mærker og græd meget. Tre måneder gammel fik Palle diagnosen. For hans mor Rita „blev det altoverskyggende at passe på lille Palle, med kærlighed og fysiske begrænsninger“.⁵⁵ Det betød blandt andet, at han blev iført tykt, skumgummipolstret tøj, som han måtte bære sommer og vinter samt hjelm. Faktor-8 behandlingen var en ny mulighed, men Palle skulle have daglige indsprøjtninger. Det skulle ske på Kommunehospitalet i Århus. Han mor måtte køre den lange vej fra Struer til Århus og retur med ham dagligt. Det er smerteligt at læse om, hvad Palle og hans mor måtte gennemleve:

„De har forsøgt at stikke ham i arme og ben, men årene er for små, så der er ikke andet at gøre end at stikke ham i hovedet. Palle kan dårligt

54. Ibid, s. 241.

55. Ibid, s. 11.

se noget for tårer; han skrider efter sin mor, som han stadig ikke kan se. Lægen bukker sig og mærker efter en åre, det er svært at ramme noget så småt. Sygeplejersken tager et solidt greb om Palles hoved og tvinger det i ro, og straks fører lægen nålen ind. Palle spjætter vildt og rasende; lægen kan ikke ramme, når Palle er urolig, og må opgive. Han nikker til en af sygeplejerskerne, som vender sig om og kommer tilbage med en maske. Lægen sætter den på Palles hoved og tænder for lattergassen. I samme nu bliver den lille krop slap, Palle rulle med øjnene og ligger så helt stille. Sygeplejersken holder hovedet i den rette vinkel; nu er det let for lægen at føre nålen ind, derefter påføres sprøjten, og væsken trykkes langsomt ind i blodåren⁵⁶.

Nogle år senere er hjemmebehandling indført. Det er en stor lettelse. Men af og til sker der uheld i børnehaven, så Palle får en blødning og må indlægges. Han ligger der alene. Det er ikke tilladt for forældre at blive der. Palle er fem år.

Da Palle begynder skolen går det først godt, men så bliver han langsomt ukoncentreret. Det er, som om han ikke hører efter. Det viser sig, at blødninger i øret har gjort ham døv. Ingen ved, hvordan det er sket. Palle får høreapparat på begge ører.

Da Palle er 8 år skal han og hans mor på rutinetjek på Kommunehospitalet i Århus. Der får moderen at vide, at Palle er smittet med hiv:

„Lægen målte ben og arme og undersøgte leddenes funktionsevne. Alt var, som det skulle være. Derefter blev Palle vejjet, og lægen skrev noter i journalen. Lægen rejste sig, gik hen til et skab og trak en skuffe ud. Der gik nogen tid med at kigge på papiret i skuffen, hvorefter lægen henkastet konstaterede til Rita: „Du ved jo godt, at Palle er smittet med aids“⁵⁷.

56. Ibid, s. 13.

57. Ibid, s. 25.

Det vidste Rita ikke. Hun fik et chok og svære år fulgte, hvor familien både beskyttede Palle for viden, og hvor de ikke selv vidste, hvor længe de fik lov at beholde ham. Det gik hårdt ud over hele familien. Ritas søster havde også en søn med blødersygdom. Han var også smittet. Det samme gjaldt Ritas broder. Da Palle var ti år havde Dagbladet i området fået nys om sagen og ønskede at bringe den. Det søgtes forhindret gennem medvirken af Terkel Andersen og andre, men det var forgæves. Sagen blev bragt, og pludselig var familiens liv på alles læber. De var blevet et offentligt fænomen. Det var ikke let på det tidspunkt, hvor der eksisterede mange fordomme om hiv og aids og smitterisiko. Især var det svært for de store søskende, som fik mange spørgsmål, som var svære at svare på. Der var imidlertid opbakning fra naboer til familien. Der er et sjældent solidarisk sammenhold blandt naboerne, som hele tiden træder til, når Rita må køre til Århus med Palle og lade de to andre børn blive hjemme hos naboerne. Men det giver også de store børn et savn efter deres mor. Deres far var langturschauffør og væk halvdelen af ugen. Når han var hjemme, var han en stor hjælp og støtte for alle tre børn og deres mor.

Palle fik altså som tiårig besked om, at han var smittet med hiv. Det gjorde ikke det store indtryk. Han havde jo i forvejen to sygdomme/handicap at forholde sig til: Blødersygdommen og høretabet.

„Tiden gik, på kalenderen stod der 1990, og Palle blev 14 år. Alene det, at Palle nu havde levet med hiv i seks år var et mirakel. Palle havde det efter omstændighederne godt. Der havde ikke været noget faretruende. Men Palle havde nu flere bivirkninger af sygdommen. Sår over hele kroppen, som han kløede til blods, svamp i munden, og så var han kronisk forkølet. Immunforsvaret var meget dårligt, og Palle havde tit influenza. Det dårlige immunforsvar gjorde, at han ikke rigtig kunne komme af med disse infektioner. Men der var liv og dermed håb. Familien havde efterhånden lært at leve forholdsvis normalt med situationen“.⁵⁸

58. Ibid, s. 64.

Hele kampen om at få placeret et ansvar i blødersagen – og familiens medvirken i en række TV indslag i den forbindelse – refereres. De HIV-smittede blødere fik en godtgørelse på 750.000 kroner fra staten. Den blev udbetalt, men i 1992 blev beløbet for børn under 18 år krævet tilbagebetalt, da reglen sagde, at beløbet ikke skulle udbetales til barnets værge, men at det skulle stå på en bankkonto, der var godkendt af Justitsministeriet, hvorfra penge efter ansøgning kunne udbetales. Sagen vakte stor opsigt og endte med, at pengene alligevel ikke skulle tilbagebetales. Men det var en opslidende kamp for alle. En helt absurd kamp fordi ingen jo vidste, hvor længe de børn ville leve og kunne have glæde af pengene.

Palles mor Rita døde af kræft i 1993. Nogle år senere mistede Palle sin far, der døde af samme sygdom. Palle overlevede begge sine forældre. Han er i dag gift og far til tre drenge. Hans svære vilkår og den svære ungdomstid, han har haft, har naturligvis sat sit præg på hans livsforløb. Alligevel er hans bog fuld af styrke og håb for fremtiden. Det er en bog om kærlighed og solidaritet mellem mennesker. Når man læser den, er det ikke almindelige menneskers selvoptagethed og ligegyldighed, der træder i øjnene, sådan som vor tids individualisme ofte bliver beskrevet. Mere iøjnefaldende er den manglende empati, der momentvis udfoldes i offentlige systemer. Kampen mod „systemet“ fylder meget i bogen. Palle og hans medsmittede føler sig stadig som outsiders i samfundet. Det samfund der ikke på noget tidspunkt reelt har villet påtage sig skylden for deres hiv-sygdom.